

Schriftlicht

Gods belofte en Gods recht

P. Niemeijer

... Want ik heb hem uitgekozen, hij moet zijn zonen en zijn verdere nakomelingen voorhouden de weg te volgen die ik wijs, door rechtvaardig en goed te handelen. Alleen dan zal ik verwezenlijken wat ik Abraham heb toegezegd.

... Zo iets kunt u toch niet doen, hen samen met de schuldigen laten omkomen! Dan zouden schuldigen en onschuldigen over één kam worden geschoren. Dat kunt u toch niet doen! Hij die rechter is over de hele aarde moet toch rechtvaardig handelen? ...

(Genesis 18:16-33)

Boven dit gedeelte stond in de vertaling-1951: 'Abrahams voorbede voor Sodom'. Lang heb ik dit gedeelte ook zo opgevat: als een gebed van Abraham voor Sodom. En eigenlijk had Abraham voor mijn gevoel daarbij een verborgen agenda: het behoud van zijn neef Lot. Abraham was bang dat zijn neef en zijn familie door Gods straf getroffen zouden worden en bad daarom voor het behoud van de stad waarin die woonden. Hij kleepte het slim in met die vijftig, die veertig, die twintig en uiteindelijk die tien, maar het ging hem natuurlijk om Lot. Abraham als een eigenlijk wat manipulerende bidder.

Toen ik me met dit bijbelgedeelte wat intensiever bezighield, viel me op dat de naam Lot nergens genoemd wordt. Waar haalde ik hem dan vandaan in mijn gedachten? Ik vroeg me af: is het wel netjes om Abraham een verborgen agenda toe te schrijven? Ik vond van niet! Daar kwam nog wat bij. De vraag rees: doet Abraham hier eigenlijk wel voorbede voor Sodom? Dan doet hij het in ieder geval op een vreemde manier. Hij zegt niet: HERE, het is helemaal niet zo erg met Sodom als U zegt! Hij zegt ook niet: HERE, het is inderdaad wel erg, maar vergeef het de stad toch! Reken het ze niet toe. Nee, Abraham snapt het volkomen als God de goddelozen straft! Hij bidt niet om redding voor *schuldigen*. Nog afgezien van de omstandigheid dat het gesprek niet eens de vorm van een *gebed* heeft (C. Westermann). Om niet meer te noemen: als je dit gedeelte leest als een gebed voor het behoud van Sodom, dan moet je constateren dat dat gebed in ieder geval niet verhoord is! Want Sodom wordt in het volgende hoofdstuk ondersteboven gekeerd.

U begrijpt het al. Ik vind het kopje 'Abrahams voorbede voor Sodom' bij nader inzien niet geslaagd. Het gaat hier om wat anders! Wáárom dan?

Het onderwerp

Wat mij bij het lezen opviel, was dat het recht en de rechtvaardigheid van de HERE in dit gedeelte zoveel aandacht krijgen. Dat begint al in *vers 19*, waar de HERE eraan herinnert dat Hij Abraham heeft uitgekozen en dat die zijn zonen en zijn verdere nageslacht moet leren dat ze de weg van de HERE in acht nemen door rechtvaardig en goed te handelen (*gerechtigheid en recht* te doen, zegt de vertaling-1951). Zó zal God zijn belofte vervullen. In de weg van recht en gerechtigheid, van rechtvaardig en goed handelen.

In de *verzen 20 en 21* wordt weer Gods rechtvaardigheid geschilderd. De HERE heeft klachten over Sodom gehoord en daalt nu als een objectief Rechter af naar de aarde om Zich van de feiten te vergewissen. Is het echt zo erg als het lijkt? Zijn de klachten gegrond?

In de *verzen 23v* worstelt Abraham met Gods *rechtvaardigheid*: klopt het wel, zegt Abraham tegen de HERE, als U de onschuldige straft met de schuldige? Mag U die wel over één kam

schere? Dat is toch niet recht? Als Rechter van heel de aarde moet U toch rechtvaardig handelen? Klopt het wel dat U een complete stad straft terwijl er nog vijftig of dertig of zelfs tien onschuldigen zijn? Moeten de goeden dan niet met de kwaden lijden?

De maaltijd

Het begin van Genesis 18 beschrijft hoe de HERE verschijnt aan Abraham bij de eikenbossen van Mamre. Op het heetst van de dag staan er ineens drie mannen voor hem. Abraham kent ze niet, maar nodigt ze niettemin binnen met alle hoffelijkheid en oosterse gastvrijheid. Zonder het op dat moment nog te weten heeft hij de HERE en twee van zijn engelen op bezoek. Tijdens de maaltijd doet de HERE dan aan Abraham een bijzondere belofte. Hij en zijn vrouw Sara zullen een zoon krijgen: volgend jaar om deze tijd. Sara hoort het, maar wil het niet geloven. Ze lacht in zichzelf. De HERE is de God die weet wat er in Sara leeft. Hij heeft haar ongelovige lachje opgevangen. En Hij spreekt haar erop aan. Als de HERE in het vervolg van hoofdstuk 18 met Abraham in gesprek gaat, is dat niet vanwege de vroomheid van Sara en Abraham. Maar dan is dat *genade* van de HERE. Zijn Zoon Jezus Christus zal ook voor het ongeloof van Abraham en Sara verzoening doen.

De HERE dacht

Abraham doet de drie mannen uitgeleide als ze vertrekken richting Sodom. En dan komt er iets opmerkelijks. In vers 17 staat: de HERE *dacht*. Die formulering vinden we niet heel vaak in de Schrift. Hoe de bijbelschrijver dit te weten is gekomen, weten we ook niet. Maar het is iets wat ons met ontzag vervult: kleine mensjes die mogen horen wat de hoge en alleenwijze God heeft gedacht! De HERE gunt ons een kijkje achter de schermen. Een blik in zijn hart. Als je zoiets bijzonders verteld krijgt, moet je des te scherper luisteren. Want dan gaat het kennelijk om iets van veel betekenis! Iets wat voor de uitleg van wat volgt heel belangrijk is. Maar helaas in verklaringen ervan maar al te vaak niet meer is terug te vinden. *Wat dacht de HERE?* Dat Hij Abraham wilde informeren omdat die zijn vriend was? Dat heeft natuurlijk meegespeeld. Maar daar gaat het denken van de HERE niet in op. Het gaat Hem om méér. De HERE denkt aan zijn *belofte* aan Abraham. Hij zou Abraham tot een groot en machtig volk maken. Abraham zou een zegen - of een vloek - worden voor alle volken op aarde (vs. 18). Maar om die belofte vervuld te zien worden, moest Abraham blijven bedenken wat de weg van de HERE naar de vervulling van zijn belofte inhield. De HERE is de God van recht en gerechtigheid. En dat bepaalt ook de weg waarin Hij zijn belofte vervult. Dat moet Abraham zijn zonen en verdere nakomelingen leren. Zij mogen niet op onrechtmatige wijze naar het beloofde gaan grijpen. De HERE is recht in al zijn weg en werk. En Abraham en zijn nageslacht moeten dat honoreren in hun wachten op het beloofde. Zij moeten leren rechtvaardig en goed te handelen, zoals de HERE rechtvaardig en goed is. Alleen zo kan Abraham via zijn nageslacht een zegen zijn voor de volken. Om Abraham zijn recht en gerechtigheid te leren gaat de HERE een gesprek met hem aan.

Sodoms slechtheid

Het gesprek gaat over de streek rond Sodom. Dat is een deel van het land dat aan Abraham beloofd was. In Genesis 13 is al verteld dat de bewoners van die streek in een prachtig gebied woonden, dat vruchtbaar was door het water van de Jordaan. Ook is verteld dat de inwoners van Sodom slecht waren en zwaar zondigden tegen de HERE. Later, in het Nieuwe Testament schrijft de apostel Petrus in zijn tweede brief, dat het voor de rechtvaardige Lot een kwelling was om te zien wat er allemaal om hem heen gebeurde. Nu wijst de HERE Abraham op

Sodoms slechtheid. Hun zonden zijn ongehoord groot. Mensen schreeuwen het uit onder de liefdeloosheid en het onrecht dat ze van Sodom ondervinden, en dat geschreeuw is opgestegen tot Gods troon. De HERE heeft de mensen horen kermen onder alle zonde van Sodom. En dan zie je hoe de HERE rechtvaardig is. Hij gaat niet op geruchten af, zelfs niet op heftige klachten. Nee, Hij komt hoogstpersoonlijk naar Sodom toe om te zien of het inderdaad zo erg is als Hem ter ore is gekomen. De HERE kon natuurlijk vanuit de hemel ook zien hoe het er echt voorstond in Sodom. Maar door dit te *zeggen* en het *zo* te doen, laat Hij zien hoe rechtvaardig Hij is. Hij is een rechtvaardig Rechter, die niet afgaat op gerucht en geroep en op indrukken van veraf, maar die Zich hoogstpersoonlijk op de plaats van het misdrijf laat informeren. Als *Hij* dat al doet, hoeveel te meer moet dat dan regel zijn voor *ons*!

De binnenbocht?

Abraham voelt aan wat er gaat gebeuren. Als de HERE uit de hemel naar Sodom komt om poolshoogte te nemen als Rechter, dan staat Sodom en de streek eromheen niet veel goeds te wachten. Maar dan komt nu voor hem de proef op de som: hoe zal hij reageren op deze aankondiging van de HERE? De HERE heeft Kanaän beloofd aan Abraham. Daarvoor moeten de volken die er nu wonen, plaats maken. Zal Abraham, nu hij hoort dat de HERE de inwoners van Sodom gaat aanpakken, vergenoegd in zijn handen wrijven en zeggen: 'Ha, fijn! Dat is alvast het eerste deel van Kanaän dat de HERE aan gaat pakken? De HERE had in hoofdstuk 15 nog wel gezegd dat het vierhonderd jaar zou duren en dat eerst de maat van de zonde van Kanaäns bewoners vol moest zijn, maar het begint lekker nu al?' Ziet Abraham een mooie kans om hier veel sneller dan verwacht en via de binnenbocht al van de eerste vijanden verlost te worden?

Dat was in ieder geval niet wat de HERE wilde! Ik herinner u aan wat de HERE dacht in vers 19. De opzet van de HERE was geweest: ik wil Abraham en zijn nakomelingen leren dat ze de vervulling van mijn belofte op een goede manier afwachten. Ze moeten niet vooruit willen grijpen of onoorbare methodes gebruiken om wat beloofd is, te incasseren. Nee, ze moeten mijn weg respecteren en rechtvaardig en goed handelen. Geen vervulling van de beloften zonder dat voldaan wordt aan recht en aan gerechtigheid!

En wat zien we nu gebeuren in Genesis 18? Dat Abraham inderdaad rechtvaardig en goed handelt! Hij gelooft wat de HERE hem beloofd heeft en hij grijpt er niet langs onoorbare weg naar. Nee, hij zoekt naar het *recht* van God. Hij vraagt: heeft Sodom de maat van haar zonde dan al volgemaakt? Is het al echt zover? Kunt U, HERE, die stad nu al omkeren? Is dat wel rechtvaardig? Worden onschuldigen dan niet met schuldigen over één kam geschoren?

De maat al vol?

Er wordt hier dus geen voorbede voor Sodom gedaan. Maar Abraham bevraagt de HERE op zijn *recht*. Hij hoort dat de HERE gaat optreden en denkt niet: dat is mooi meegenomen, niet verder over praten of moeilijk over doen, grijp wat je grijpen kunt. Nee, Abraham wil de weg van de HERE bewaren. Hij wil rechtvaardig en goed handelen. En hij vraagt dus aan de HERE: kan het nu al wel? Is het wel terecht dat U nu al begint? En dan zie je Abraham tasten naar het recht. Als er nou eens vijftig onschuldigen in de stad zijn, HERE, dan is de maat toch nog niet echt vol?, vraagt hij. Klopt!, zegt de HERE. Als er nog vijftig onschuldigen zijn, is de maat van hun zonde nog niet vol en zal Ik de stad nog niet straffen. En als er nu vijfenveertig zijn?, vraagt Abraham. Dan is de maat ook nog niet vol, zegt de HERE! Ook dan zal Ik de stad nog sparen en al hun zonde nog ongestraft laten. En bij dertig? Ook dan nog niet. En bij twintig? Zelfs dan nog niet, zegt de HERE. En bij tien?, vraagt Abraham ten slotte. Ook als er nog tien zijn, zegt de HERE, zal Ik stad en streek sparen.

Prachtig dit gesprek! Het zijn vragen die de HERE Abraham wilde horen stellen! Want zo blijkt dat Abraham rechtvaardig en goed wil handelen. Hij is niet als zijn kleinzoon Jakob, die zich door slimheid en bedrog Gods belofte zoekt eigen te maken. Abraham respecteert Gods recht en rechtvaardigheid. De HERE moet recht zijn in al zijn weg en werk. Alleen in die weg wil Abraham het beloofde zien gebeuren.

Daarbij past dat Abraham de HERE niet hoogmoedig ter verantwoording roept en aan een kruisverhoor onderwerpt. Abraham is zich bewust van zijn positie. Hij is niets dan stof. Hij weet zich klein voor God. Maar in alle eerbied vraagt hij de HERE wel naar zijn recht. Abraham stopt uiteindelijk bij het getal 10. Tien is eigenlijk de kleinste groep. Bij een kleiner aantal gaat het om enkelingen. In latere tijden zal in het Jodendom tien ook het minimum zijn van een groep die synagoge kan houden. Abraham gaat dus terug tot het kleinste aantal waarbij je nog van een *groep* kunt spreken. En de HERE gaat met hem mee tot die tien. Pas als er minder dan tien onschuldigen zijn, is inderdaad de maat van de zonde vol.

God is recht

De HERE heeft zijn plan met Sodom aan Abraham bekendgemaakt. Dat deed Hij, omdat Abraham moest leren zich aan het recht van de HERE te onderwerpen en op het recht van de HERE te wachten. In zijn gesprek met de HERE toont Abraham dat hij geen veroordeling van Sodom wil vóór de tijd. Het moet echt Gods tijd zijn. Het moet recht zijn wat de HERE doet. Tegelijk zien we dat áls de HERE zo meteen Sodom en de streek eromheen gaat straffen, dat volkomen rechtvaardig is. Hij straft niet vóór de tijd. Hij laat geen onschuldigen met de schuldigen omkomen. Hij scheert ze over één kam. Dat zal Hij ook bewijzen door de rechtvaardige Lot en zijn dochters uit Sodom te bevrijden.

Genesis 18 is een prachtig hoofdstuk. Het laat zien hoe de HERE Zich door Abraham laat bevragen over zijn beleid en over zijn rechtvaardigheid. Als Rechter van de aarde ís Hij eerlijk en handelt Hij rechtvaardig. Het is zoals later bij de glazen zee de losgekochten zullen zingen: groot en wonderbaarlijk zijn uw werken, Here onze God. Rechtvaardig en betrouwbaar is uw bestuur, vorst van de volken. Alle volken zullen zich voor U neerbuigen om uw rechtvaardige oordelen (Op. 15)!

Ja, dat is de HERE: rechtvaardig en betrouwbaar. Wij die leven na Golgota, weten dat nog zoveel te meer. De HERE houdt vast aan zijn recht. Zelfs toen het Hem zijn enige Zoon kostte en die sterven moest aan het kruis op Golgota. De HERE koos niet voor een binnenbocht naar de verlossing. Hij ging de weg van recht en gerechtigheid. Hij deed er geen streep van af. En ook zijn Zoon mocht Zich niet onttrekken aan wat Gods recht van Hem eiste. Hij moest Gods wet vervullen en de complete straf dragen die wij verdienen. De HERE is en blijft rechtvaardig in al zijn weg en werk.

Wij leven vandaag met en vanuit Gods grote belofte van een nieuw vaderland en de volkomen zegen van Christus. En ook nu is de HERE de God van het recht, die zijn beloften niet vervult vóór het tijd is: voordat de maat van de zonde én het getal van zijn kinderen vol zijn! Hij wacht op het moment dat de wetteloze zich openbaart (2 Tess. 2) en allen die Hij uitgekozen heeft, tot bekering gekomen zijn (2 Petr. 3). Tót die tijd wordt van ons geduld gevraagd. En dat niet alleen. De tijd van geduld zal ook gevuld moeten zijn. Gevuld met het bidden om bekering en het belijden van Christus voor de mensen. De HERE wil dat ook wij rechtvaardig en goed handelen. En de HERE vragen om recht te doen en in die weg zijn beloften te vervullen.